

Strategi for nasjonal oppfølging av CEF Digital og ISA²

1 Forord

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har utarbeidet denne strategien på oppdrag av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Hensikten er å beskrive hvordan Norge kan få best mulig nytte av å delta i EU-programmene «*Connecting Europe Facility (CEF) Digital*» og «*Interoperability Solutions for Public Administrations, Businesses and Citizens, ISA²*».

Strategien er ikke ment som erstatning for øvrige strategier for digitaliseringen i Norge. Difi har ansvaret for en rekke av områdene i CEF Digital og ISA². Anbefalingene i denne strategien må inngå i strategiarbeidet for de enkelte fagområdene.

Målgruppen for strategien er offentlig forvaltning. Den skal være et verktøy for målrettet koordinering og oppfølging av programmene CEF Digital og ISA².

Vi vil gjerne takke for innspill vi har fått underveis i skriving av strategien fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Brønnøysundregistrene, Statens kartverk, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Stiftelsen Lovdata, Medietilsynet, Direktoratet for e-helse, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Språkrådet og medarbeidere i Difi.

Strategien vil kreve oppdatering og justering i takt med utvikling av programmene på europeisk og nasjonalt nivå. Dette vil skje i dialog med berørte aktører i Norge.

Strategien består av tre deler:

- Overordnet strategi
- Vedlegg 1: Ambisjonsnivå for oppfølging av ISA²
- Vedlegg 2: Ambisjonsnivå for oppfølging av CEF Digital

Oslo 30. juni 2017

Grete Orderud
Avdelingsdirektør for digital forvaltning, Difi

Innholdsfortegnelse

1	Forord	1
	Innholdsfortegnelse	2
1	Bakgrunn	3
1.1	EU's digitale indre marked	3
1.2	EU programmene ISA ² og CEF Digital	4
2	Målsettinger for norsk deltakelse i ISA² og CEF Digital	4
3	Ansvar for nasjonal oppfølging av programmene	5
4	Strategiske grep for nasjonal oppfølging	5
4.1	Forankring på departementsnivå	5
4.2	Nordisk samarbeid	6
4.3	Aktiv deltakelse av ansvarlige etater	6
4.4	Forhold til andre organisasjoner og programmer	7
4.5	Samarbeid mellom offentlig og privat sektor	7
4.6	Prioritering skal bygge på brukerbehov	8
4.7	Norsk tilkobling til europeisk infrastruktur må bygge på norske felleskomponenter	9
4.8	Sammenhengen mellom EU programmene og standardiseringsarbeidet forsterkes	9
5	Virkemidler for nasjonal oppfølging av CEF Digital og ISA²	10
5.1	Finansiering gjennom CEF Digital og ISA ²	10
5.2	Gjenbruk av infrastruktur og løsninger	11
5.3	Påvirkning på utvikling av digitalisering i Europa	11
5.4	Kommunikasjon og informasjonsspredning	11
	På europeisk nivå	12
	På nasjonalt nivå	12
5.5	Nordisk ministerråd som samarbeidsarena	14
6	Ambisjonsnivå for områder i CEF Digital og ISA²	14
6.1	Fastsetting av mål	14
6.2	Oppfølging av aktiviteter	14

1 Bakgrunn

1.1 EUs digitale indre marked

Folk reiser, jobber og bosetter seg i stadig større grad utenfor hjemlandets grenser. Vi opparbeider rettigheter og forpliktelser i andre land enn hjemlandet. Dette gjelder for utlendinger som kommer til Norge og jobber her i en periode, men også for nordmenn med rettigheter og plikter i andre land.

Har du noen gang inngått og signert en forretningsavtale med en italiensk leverandør? Brukte du BankID da du kjøpte feriehus i Spania? Har du klaget på en bil du importerte fra Tyskland – og vant du saken? Har du fått refusjon for en helsebehandling du tok i Polen? Eller fikk tanten din tak i hjertemedisinen hun trengte da hun var på tur i Riga? Og hva med barna dine – fikk de se den siste episoden av SKAM på norsk, da de «roamet like home» på ferie i Hellas?

Grenseløse digitale muligheter, det er det som EUs digitale indre marked handler om.

Innbyggere og næringsdrivende har forventninger om at landenes digitale offentlige tjenester er sømløst tilgjengelig over landegrenser. Myndighetene skal legge til rette for at innbyggernes rettigheter og plikter er ivaretatt og at kommunikasjon på tvers av landegrenser skjer på en sikker og effektiv måte for alle.

EU, inkludert Norge, har ambisjoner om å realisere dette digitale indre markedet i Europa¹. Det skal stimulere til økonomisk vekst og møte de digitale behovene til innbyggere, næringsliv og myndigheter på tvers av landegrenser. Sentrale direktiver og forordninger i EU setter føringer for IT-politikk også i Norge. Målbildet i Digital Agenda for Norge er i stor grad sammenfallende med EU-kommisjonens Digital Agenda for Europa. Norsk deltakelse i det digitalt indre markedet er en av regjeringens hovedprioriteringer for IKT-politikken.

Målsettingen for EU programmene CEF Digital og ISA² er å etablere og forvalte en felles IKT-infrastruktur på tvers av landegrensene i Europa og er en viktig forutsetning for det digitale indre markedet. Norsk deltakelse i programmene legger til rette for at norske løsninger kan kobles til den felles infrastrukturen.

Den nordisk-baltiske regionen har et godt utgangspunkt for å være i front av digitaliseringen i Europa. I en felles ministererklæring² legger de nordisk- baltiske landene vekt på å styrke evnen til digital transformasjon gjennom en innsats for digitale tjenester i offentlig forvaltning. Felles deltakelse i EU programmene CEF Digital og ISA² legger også til rette for å skape en nordisk plattform for digitale tjenester.

¹ Melding til Stortinget 27 (2015-2016 «Digital Agenda for Norge». S. 96

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/5ed83530b83c4e4ba85338c29eb50c63/ministerial-declaration.pdf>

1.2 EU programmene ISA² og CEF Digital

ISA² (Interoperability Solutions for Public Administrations) er et program som varer fra 2016 til 2020. Målet med ISA² er å støtte utviklingen av digitale løsninger for å effektivisere og modernisere den offentlige sektoren i Europa. Ved å benytte ISA sine løsninger vil offentlige virksomheter sikre samhandling mellom ulike IT systemer og sørge for at tjenester fungerer på tvers av landegrenser og mellom ulike sektorer i det offentlige, private og mot innbyggere. EU-kommisjonen fasiliterer programmet som i 2017 omfatter 9 arbeidsområder og 32 tiltak.

Connecting Europe Facility (CEF) Digital skal bygge ut en felles europeisk digital infrastruktur som vil komme næringsliv, innbyggere og offentlige myndigheter til gode. Gjennom CEF Digital, tilbyr EU-kommisjonen medlemslandene støtte i form av en felles infrastruktur, tilgang til og innflytelse i fagnettverk, samt finansiering av tilkoblingsprosjekter. Programmet ble opprettet i 2014 og varer frem til 2020. Den felles infrastrukturen består i dag av 15 komponenter eller DSI-er (Digital Service Infrastructures). Programmet har et budsjett på 870 millioner Euro.

En mer omfattende beskrivelse av programmene er gitt i vedleggene til dette strategidokumentet.

2 Målsettinger for norsk deltakelse i ISA² og CEF Digital

Den overordnede målsettingen for norsk deltakelse i programmene er å gjøre det mulig for Norge å ta del i EUs indre digitale marked ved å ta i bruk felles europeisk IKT-infrastruktur. For å sikre samsvar med nasjonale felleskomponenter og infrastrukturer må Norge medvirke til utviklingen i EU.

Gjennom deltakelse i EU-programmene skal Norge:

- få mest mulig tilbake for investeringen i programmene.
- medvirke til å sikre at rammebetingelsene for den europeiske infrastrukturen er i tråd med norske interesser
- delta praktisk i utvikling av den digitale infrastrukturen
- informere relevante aktører om mulighetene i programmene og oppfordre aktører til å ta produktene i bruk.

3 Ansvar for nasjonal oppfølging av programmene

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) er hovedansvarlig for implementering av EU-forordninger knyttet til programmene CEF Digital og ISA².

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har ansvar for praktisk koordinering av programmene i Norge. Difi er kontaktpunkt både mot styringsorganer i EU og ansvarlige fagetater i Norge.

Samferdselsdepartementet (SD) er hovedansvarlig for saksbehandling og implementering av EU-forordninger knyttet til CEF Telecom Broadband.

Ansvarlige departementer med underliggende fagetater er ansvarlige for å vurdere muligheter for, og iverksetting av, tilkobling av norske tjenester og infrastrukturer til aktuelle fagområder i CEF Digital-infrastrukturen, samt oppfølging av aktuelle prosjekter i ISA².

4 Strategiske grep for nasjonal oppfølging

Under er beskrivelser av strategiske grep som vi skal ta for å oppnå målsettinger for norsk deltakelse i programmene CEF Digital og ISA².

4.1 Forankring på departementsnivå

Nye digitale tjenester bør utvikles som potensielle grenseoverskridende tjenester. Departementene bør kreve at underliggende virksomheter legger til rette for og støtter nødvendige tiltak for å sikre tilkobling til CEF- infrastruktur og deltakelse i ISA².

- **Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)** fører dialog med ansvarlige departementer. Der oppfølging mangler, sikrer KMD at oppfølgingsansvar er plassert og ambisjonsnivå for satsing er definert.
- **Digitaliseringsrundskrivnet** brukes for å beskrive innsats som trengs på tvers av sektorene for tilkobling av digitale tjenester mot CEF Digital-infrastruktur.
- **Departementene** støtter deltakelse i CEF Digital og ISA² ved å gi retning og støtte til underliggende etater i deres arbeid med tilkobling til aktuelle CEF Digital infrastrukturer og deltakelse i ISA² programmet.
- **Tildelingsbrev** stiller krav til ansvarlige virksomheter for tilpasninger og tilkobling til CEF Digital infrastruktur innenfor deres fagområde.

Der ansvaret for oppfølging av fagområder i programmene CEF Digital og ISA² ikke er plassert, for eksempel CEF eTranslation, Wifi4EU og e-Justice Portal, skal plasseringen avklares og avtales med de aktuelle departementene av KMD. Der det er naturlig vil Difi bistå KMD ved å gi råd i denne sammenheng.

4.2 Nordisk samarbeid

De nordiske landene har forutsetninger som gjør det enklere å oppnå målsettingen om ett digitalt indre marked. Nordisk ministerråd la nylig frem en erklæring³ med målsettinger nært knyttet til målsettingene i CEF Digital og ISA².

I Norden og de baltiske landene skal digital transformasjon styrkes i offentlig forvaltning og samfunnet forøvrig ved å samarbeide enda tettere om digitalisering på tvers av landegrenser. Utvikling av et nært samarbeid mellom administrasjonene skal gjøre det enklere å utvikle grenseoverskridende digitale infrastrukturer.

Samarbeidet skal fjerne barrierer for samhandling blant annet ved å:

- legge til rette for bruk av identitetsnummer på tvers av landegrenser slik at man kan ta i bruk e-ID basert på eIDAS-forordning
- fremme gjenbruk og flyt av data
- fremme gode prosedyrer for e-handel og legge til rette for elektroniske e-handelstjenester på tvers av landegrensene
- sikre at informasjonssikkerhet og personvern ivaretas i utvikling av digitale infrastrukturer på tvers av landegrenser

Den nordisk-baltiske ministererklæringen vil føre til tettere samarbeid og økt fokus på gjennomføringen av flere grenseoverskridende prosjekter. CEF Digital og ISA² kan være viktige virkemidler for å få dette til.

4.3 Aktiv deltakelse av ansvarlige etater

CEF Digital og ISA² er samarbeidsprogrammer. Norske offentlige etater må samarbeide aktivt, også med private leverandører, for å koble norske infrastrukturer og tjenester til den europeiske infrastrukturen og realisere målsetting for norsk deltakelse i programmene.

Gjennom en aktiv dialog med EU-kommisjonen kan Norge sikre at rammebetingelsene for den europeiske infrastrukturen er i tråd med norske interesser. KMD har tildelt Difi nasjonalt ansvar for praktisk koordinering og oppfølging av CEF Digital og ISA². Difi er kontaktpunkt både mot styringsorganer i EU og ansvarlige fagetater i Norge. Med KMD deltar Difi på styringsmøter i Brussel og fremme norske interesser. Norske fagetater kan også fremme norske interesser overfor EU-kommisjonen og påvirke utviklingen av digitaliseringsarbeidet, ved å delta i høringsrunder, undersøkelser, ekspertgrupper og fagnettverk i Europa og Norden.

Oppfølgingsansvar for kobling av fagområdene i programmene til norske tjenesteområder er plassert hos aktuelle fagetater, for eksempel CEF e-Health er plassert hos Direktoratet for e-helse og CEF Cybersecurity hos Nasjonal

³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/5ed83530b83c4e4ba85338c29eb50c63/ministerial-declaration.pdf>

sikkerhetsmyndighet. Difi er fagetat for flere sentrale fagområder. Fagetatene skal orientere seg om mulighetene i programmene og stake ut veien for tilkoblinger mellom norske og europeiske infrastrukturer. Oppfølging av tilkoblingsarbeidet skal inngå i fagetatenes virksomhetsplaner.

Ansvarlige fagetater skal ikke bare sørge for aktiv deltakelse innenfor egne organisasjoner, men også mot relevante fagmiljø og brukergrupper fra både offentlig og privat sektor, i Norge og utlandet. De skal oppfordre aktuelle interessenter til å koble seg til infrastrukturene gjennom deltakelse i nordiske og europeiske samarbeidsprosjekter, med eventuell finansiering gjennom CEF Telecom-programmet.

4.4 Forhold til andre organisasjoner og programmer

Det er viktig å ivareta god sammenheng mellom CEF Digital og ISA², men norsk deltakelse må også ses i forhold til andre tiltak og programmer i EU som Norge deltar i.

Under EU-programmet Horizon 2020, som Norges forskningsråd har koordineringsansvar for, er det mange muligheter for e-forvaltningsrelatert forskning. Det er mulig for prosjekter knyttet til flere arbeidsområder i ISA², for eksempel datatilgang og analyse av stordata, å søke om finanseringen under Horizon 2020.

I arbeidet med CEF Digital og ISA² bør Difi legge vekt på samarbeid med Forskningsrådet og andre forskningsinstitusjoner, slik at synergier mellom programmene kan utnyttes optimalt.

Figur 1: Sammenheng mellom ulike EU-programmer. Forskningsrådet er nasjonal koordinator for Horizon 2020.

4.5 Samarbeid mellom offentlig og privat sektor

For å lykkes med ett digitalt indre marked må tjenester på tvers av landegrensene utvikles i samarbeid med privat sektor. Digitale infrastrukturer i Norge er i stor grad allerede delt mellom det offentlige og private. Det ligger derfor godt til rette

for å gjenbruke løsningene fra CEF Digital også i privat sektor.

Det norske elektroniske handelsformat (EHF) for fakturaer er basert blant annet på CEF eDelivery. Dette er et godt eksempel på samspill mellom privat og offentlig sektor når det gjelder utvikling av digitale løsninger, men også hvordan løsninger tas i bruk av privat sektor. I Norge i dag finnes det mer enn 60 forskjellige EHF-baserte løsninger tilknyttet det europeiske anskaffelsesnettverket PEPPOL. Mer enn 75.000 av de drøyt 80.000 virksomhetene som er registrert i det norske elektronisk mottakeradresseregisteret, ELMA, som brukes i CEF eDelivery, er private mottakere av EHF-faktura. Anslagsvis er mer enn 20 millioner av EHF-fakturaene som er utvekslet de siste 12 måneder sendt mellom private aktører.

Innenfor e-fakturaområdet er det estimert at en mottaker av en EHF-faktura sparer 10 minutter per faktura i forhold til gjennomsnittlig tidsbruk knyttet til andre forsendelsesmåter. Med dagens transaksjonsnivå betyr dette at private virksomheter i Norge alene har spart mer enn 2 milliarder kroner det siste året på å bruke løsninger fra CEF Digital.

På andre CEF-områder er det begrenset samarbeid med privat sektor for å utvikle det digitale indre markedet i Norge i dag. Det bør derfor prioriteres et tettere samarbeid om felles utnyttelse av byggeklossene i CEF Digital. På områder hvor samarbeid er etablert bør dette utvikles videre.

eIDAS-forordning og e-ID infrastruktur i CEF Digital muliggjør pålogging på tvers av landegrensene i offentlig sektor. Rammeverket og løsningen kan også gjenbrukes i privat sektor. Difi har som eksempel sammen med BankID, Barclays og Government Digital Services i Storbritannia vist hvordan CEF e-ID kan benyttes for å opprette en bankkonto i en engelsk bank. Norge bør påvirke det nordisk-baltiske samarbeidet også til å omfatte bruk av e-ID i privat sektor.

For at den felles europeiske digitale infrastrukturen skal fungere, er det nødvendig med et godt samarbeid mellom offentlige og private.

4.6 Prioritering skal bygge på brukerbehov

For å prioritere innsatsen med tilkobling til den felles europeiske infrastrukturen fremover, trenger man å vurdere gevinstpotensialet, både i privat og offentlig sektor. Forutsetningene og den digitale modenheten i EU varierer slik at Norge ikke uten videre kan bygge på vurderinger av gevinster fra andre land. Arbeidet i CEF Digital og ISA² krever kunnskap om sluttbrukernes behov i Norge.

Norge må forsikre seg at den grensekryssende digitale infrastrukturen som bygges og digitale tjenester som utvikles møter brukernes reelle behov. Da vil man sikre at infrastrukturen og tjenestene i størst mulig grad blir tatt i bruk av brukerne, dvs. innbyggere, næringsdrivende og offentlige myndigheter.

Virksomhetene bør sørge for kunnskap om brukerbehov for grenseoverskridende tjenester for sine egne tjenester. For eksempel, e-helsetjenester er etterspurt av brukeren i Norge. Dersom Norge knytter seg til EUs e-reseptsystem kan brukeren hente sin medisin i apotek i andre europeiske land. En kartlegging av behovet i

Norge for e-helsetjenester som tilbys under CEF e-Health, både av nordmenn i Europa og tilreisende europeere i Norge, vil gi et bedre grunnlag for å sette ambisjonsnivået for norsk deltakelse i EU-programmet.

4.7 Norsk tilkobling til europeisk infrastruktur må bygge på norske felleskomponenter

Norge har godt etablerte nasjonale felleskomponenter på de fleste områdene som dekkes av byggeklossene i CEF Digital. Å videreutvikle felleskomponentene som nasjonal infrastruktur vil være et prioritert mål.

Tilkobling til europeisk infrastruktur må derfor se i sammenheng med eksisterende planer for nasjonal infrastruktur.

Norsk bruk av CEF Digital byggeklossene bør styres og håndteres på samme måte som nasjonale fellesløsninger. De samme utfordringene som gjelder for nasjonale fellesløsninger gjelder også for norsk bruk av byggeklosser fra EU. De må inngå i et helhetlig arkitekturlandskap, ha tilgang til langsiktig nasjonal finansiering og forvaltning, samt være underlagt et regime for strategisk og taktisk styring.

Byggeklossene i CEF Digital vil være sentrale for utviklingen av nasjonale komponenter. Norge bør dermed prioritere tilkobling til disse byggeklossene og lede an ved å selge inn norske løsninger i EU. Gjennom e-faktura løsningene har Norge lyktes med å utnytte synergier mellom nasjonale løsninger og arbeidet med PEPPOL i EU. Difis arbeid med referansearkitektur for meldingsutveksling viser også at det er fornuftig å basere norske løsninger på EUs videre arbeid med e-Delivery.

ISA² understøtter utviklingen av eksisterende og potensielt nye byggeklosser i CEF Digital. Informasjonsforvaltning, arkitektur og sikker deling av data er sentrale områder for å utvikle samhandlingen nasjonalt mellom IT-løsninger mot det offentlige, næringsliv og mot innbyggere.

ISA² tar frem rammeverk, strategier og verktøy som bør benyttes i Difis arbeid med en nasjonal arkitektur. Det er en målsetting at sammenhengen mellom europeisk og norsk arkitektur videreutvikles. Som eksempel ligger «European Interoperability Framework (EIF)» til grunn for utviklingen av norsk rammeverk for samhandling.

4.8 Sammenhengen mellom EU programmene og standardiseringsarbeidet forsterkes

Mange av de spesifikasjoner som utvikles i ISA² og CEF Digital er aktuelle som standarder i Europa og vil ha betydning for offentlig forvaltning i Norge.

Difi har det nasjonale ansvaret for å forvalte IKT-standarder for offentlig sektor og bør følge og påvirke utviklingen av standarder der det er hensiktsmessig. Det er mye å hente i å gjenbruke standarder og spesifikasjoner som allerede er utviklet.

[Regulation \(EU\) No 10205/2012](#) gir føringer for standardiseringsarbeidet i EU. Loven ser på hvordan man kan referere til tekniske spesifikasjoner fra anerkjente standardiseringsorganisasjoner som CEN, CENELEC, ETSI i anskaffelsesprosesser. I tillegg til å følge arbeidet i disse organisasjonene, representerer Difi Norge i «Multi-stakeholder Platform (MSP)». MSP er et rådgivende organ for kommisjonen for innføring av tekniske standarder utarbeidet av andre organisasjoner enn de nevnt over.

5 Virkemidler for nasjonal oppfølging av CEF Digital og ISA²

Under er virkemidler som kan tas i bruk for å nå målene for norsk deltakelse i programmene CEF Digital og ISA²

5.1 Finansiering gjennom CEF Digital og ISA²

CEF Digital gir norske virksomheter mulighet for finansiering av prosjekter for oppkobling mot europeisk infrastruktur og i noen tilfeller utvikling av egne tjenester. Rammene for bistand varierer noe, men gir opptil 75% dekning av projektkostnader.

I de fleste tilfellene vil finansiering fra CEF Digital komme i tillegg til nasjonal finansiering. I nasjonale fellesløsninger er grenseoverskridende funksjonalitet bare en del av utviklingsplanene for den totale leveransen. Finansiell støtte fra CEF Digital bør derfor inngå i den totale budsjetteringen når ny funksjonalitet i nasjonale fellesløsninger planlegges.

Bistanden gir virksomhetene mulighet til å prioritere utviklingen av infrastruktur på tvers av landegrenser, uten at prosjektene i samme grad konkurrerer med andre interne prosjekter.

Virksomheter som mottar midler gjennom CEF Digital må rapportere og oppfylle krav i forhold til EUs rammer for denne type finansiering. For å lykkes i søknadsprosessen må man lage gode prosjektplaner og kjenne godt til søknadsprosessen. For at virksomhetene skal oppleve EU-finansiering som verdifull må Difi gi god støtte og informasjon i prosessene.

Når det gjelder ISA² er største delen av budsjettet knyttet til prosjekter initiert av EU-kommisjonen. Derfor er det mindre mulighet for norske virksomheter å få direkte støtte til nye prosjekter. Imidlertid dekkes kostnaden ved å delta i EU-prosjekter, og det er mulig å få støtte til pilotprosjekter.

5.2 Gjenbruk av infrastruktur og løsninger

En annen viktig målsetting for Norge med deltakelse ISA² og CEF Digital er å lære av det som leveres av programmene og gjenbruke dette i utviklingen av norsk offentlig forvaltning. De fleste av arbeidsområdene er mer eller mindre direkte overførbare til det som det jobbes med i Norge. Relevansen avhenger av modenhet i Norge og om det er utviklet nasjonale rammeverk, metoder eller tjenester allerede.

Det er lagt ned mye ressurser i å utvikle fellesløsninger og infrastruktur i EU. Norge bør gjenbruke og utvikle løsninger som samhandler med EU om man skal nå målsettingen om å være en del av det indre digitale markedet.

5.3 Påvirkning på utvikling av digitalisering i Europa

Når Norge står utenfor EU er våre muligheter til å påvirke beslutninger begrenset. I programmene ISA² og CEF Digital utvikles IKT-infrastruktur som har stor påvirkning på nasjonale løsninger og vår samhandlingsevne med Europa. I utforming av infrastruktur og reguleringer legges rammene for formelle vedtak i EU, som Norge ikke får ta del i.

I rapporten *Utenforskapets muligheter (Difi-rapport 2016:07)* legges det vekt på samspillet mellom deltakelse i komiteer, ekspertgrupper og nasjonale eksperter som Norge sender til de ulike programmene og områdene. Det er viktig at Norge samordner denne innsatsen slik at man får synergier og får ønsket effekt ut av vår deltakelse.

På mange av områdene i CEF Digital og ISA² er det flere formelle og uformelle strukturer som Norge kan involvere seg i. Styringsstrukturen for CEF Digital og ISA² er beskrevet senere i de ulike vedleggene.

Erfaringer fra blant annet PEPPOL viser at dersom man skal få gjennomslag i EU må man legge ned betydelig arbeidsinnsats. Når Norge er modne på infrastrukturområder har vi innflytelse, og våre meninger blir dermed tillagt vekt, særlig når de er godt gjennomarbeidet. Fremover bør det utarbeides en tydeligere plan for hvilke grupper Norge bør delta aktivt i og hvilke som er mindre viktige.

Norge har nasjonale eksperter knyttet til arbeidet med CEF Digital og temaer relatert til ISA². Det er også mulig å sende eksperter til EU-kommisjonen på andre områder som er strategisk viktig. Selv om ekspertene jobber for kommisjonen i utplasseringsperioden, vil de både bringe kunnskap hjem til Norge og erfaring fra norske løsninger inn i kommisjonen. Sammen med KMD bør det vurderes om ordningen med nasjonale eksperter kan utnyttes bedre i forhold CEF Digital og ISA².

5.4 Kommunikasjon og informasjonsspredning

Programmene CEF og ISA² er komplekse og dekker et bredt spekter av fagområder. For å sikre demokratisk og rettferdig behandling av saker knyttet til programmenes styring og drift, må medlemslandene delta i og forholde seg til en del byråkratiske prosesser på EU-nivå.

Uoversiktlige og byråkratiske rutiner og krav knyttet til prosjektfinansiering, rapportering og oppfølging av prosjekter kan forhindre offentlige virksomheter og næringsdrivende fra å delta i programmene.

God formidling og kommunikasjon er dermed vesentlig for å mobilisere interesse blant målgrupper for deltakelse i programmene. Informasjonen må forenkles for at budskapet om mulighetene som ligger i programmene skal nå frem til interessenter i Norge.

Bare når aktuelle aktører har forståelse for hva infrastrukturene og produktene handler om, og verdiene som ligger i programmene, vil de ta produktene i bruk.

God kommunikasjon med målgrupper i Europa og Norden er også viktig for å sikre at EU-kommisjonen og utenlandske samarbeidspartnere tar høyde for norske behov og interesser i det grenseoverskridende digitaliseringsarbeidet.

Flere instanser på europeisk og nasjonalt nivå kan bidra inn i kommunikasjonsarbeidet om programmene CEF Digital og ISA².

På europeisk nivå

EU-kommisjonen har ansvar for overordnede kommunikasjon om programmene.

For CEF Digital er det opprettet et nettsted⁴ med informasjon om programmet med bl.a. status for opptak av infrastrukturene, nyheter og presentasjonsmateriale og videoer som kan gjenbrukes i kommunikasjonsarbeid lokalt i de ulike medlemslandene.

INEA har også informasjon på nettsidene sine⁵ og arrangerer bl.a. virtuelle infodager om finansieringsmuligheter gjennom CEF Telecom-utlysninger.

For ISA² arrangeres det forum- og ekspertgruppemøter, seminarer og konferanser, samt viktige høringsdokumenter sendes ut til medlemslandene. På ISA² sine nettsider⁶ finner man informasjon om programmet. På kommisjonen sin samarbeidsportal Joinup⁷ deles informasjon fra ulike fagområder.

På nasjonalt nivå

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har flere roller og flere virkemidler i sin verktøykasse for å styrke deltakelse i, og kommunikasjon om, programmene på tvers av offentlige forvaltning i Norge.

- **Difi som programkoordinator for CEF Digital og ISA²** skal sørge for helhetlig koordinering av programmene, og god kommunikasjon er nøkkelen for å lykkes. Det gjelder kommunikasjon mot flere målgrupper: styringskomiteer og ekspertgrupper hos EU-kommisjonen, beslutningstakere og fagansvarlige i offentlige virksomheter på tvers av forvaltning i Norge,

⁴ <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/CEF+Digital+Home>

⁵ <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-telecom/apply-funding>

⁶ https://ec.europa.eu/isa2/home_en

⁷ <https://joinup.ec.europa.eu/>

leverandører fra næringslivet og andre interessenter i Norge og utlandet. Difi skal forenkle budskapet til EU-kommisjonen og gjøre veien til forståelse om målsettinger og muligheter som ligger i programmene hos norske målgrupper enklere. Som programkoordinator, sprer Difi informasjon om programmenes muligheter via Difi.no og nettbaserte samarbeidsområder, mediasaker, presentasjoner på konferanser, nettverksmøter, interne informasjonsmøter, representasjon på møter, m.m.

- **Difi som ansvarlig fagetat for nasjonale fellesløsninger** er i en posisjon til å øke kjennskap til synergier mellom nasjonale fellesløsninger og europeiske infrastrukturer i CEF Digital. Difi er ansvarlig for flere nasjonale fellesløsninger, som ID-porten, Digital postkasse, Kontakt og reservasjonsregisteret, e-Signering, Norge.no og OEP (eInnsyn). Difi er også ansvarlig for oppfølging av flere DSI-er i CEF digital infrastrukturen – eID, eSignature, eDelivery, eInvoicing, e-Procurement og Public Open Data.
- **Difi som leder av SKATE** har mulighet til å sette fokus på CEF Digital i SKATE-gruppen, for å sikre at den nasjonale utviklingen er i takt med utviklingen utenfor Norges grenser.
- **Difi som rådgivingsinstans for digitaliseringsprosjekter**, for eksempel gjennom Digitaliseringsrådet og Medfinansieringsordningen, skal bidra til vellykkete og effektive digitaliseringsprosjekter. Rådgivere innenfor disse tiltakene bør kjenne til programmene CEF Digital og ISA² og der det er aktuelt formidle kontakt med fagpersoner som kan gi råd til virksomhetene.

Ansvarlige fagetater i norsk forvaltning

Difi er ikke alene med ansvar for, eller posisjon til, å spre informasjon om muligheter som ligger i CEF Digital og ISA².

Andre fagetater har også ansvar for forvaltning av fellesløsninger i Norge, og har en vesentlig rolle å spille i kommunikasjonsarbeidet rundt, og deltakelse i EU-programmene Horizon 2020, ISA² og CEF Digital. Skatteetaten med ansvar for [Folkeregisteret](#), Brønnøysundregistrene med ansvar for både [Altinn](#) og [Enhetsregisteret](#), samt Statens kartverk med ansvar for [Matrikkelen](#), er alle nøkkelvirkosmheter for norsk deltakelse i EU-programmene.

Fagetater har kontakt med aktuelle utøvende fagmiljøer og kan dermed samle inn og bringe videre kunnskap om behov og interesser blant norske brukere, men også videreformidle til aktuelle fagmiljø om mulighetene som ligger i programmene.

Ansvarlige fagetater skal også drive kommunikasjonsarbeid og formidling av norske interesser overfor europeiske aktører. Dette gjøres gjennom deltakelse i aktuelle europeiske fagnettverk og ekspertgrupper, samt ved å bidra med informasjon om norske faginteresser og behov under høringsrunder og

undersøkelser fra EU.

Mer informasjon om hvilke etater har koordineringsansvar knyttet til de ulike fagområdene i CEF Digital og ISA² er gitt i vedlegg 1 og vedlegg 2.

5.5 Nordisk ministerråd som samarbeidsarena

Samarbeid mellom de nordiske og baltiske landene krever langsiktighet og målrettet innsats over tid for å oppnå de målene som er satt for samarbeid i Norden. Det har tidligere vært flere selvstendige nordiske prosjekter knyttet til byggeklossene i CEF Digital, men disse har vært løst organisert og styrt. Det har også vært mangel på en styringsstruktur hvor endringer i de enkelte land kan forankres.

Nordisk ministerråd får en tydeligere rolle fremover. Det opprettes et eget ministerråd for IKT og ministerrådets sekretariat styrkes for å gjennomføre fellesprosjekter. Rådet blir derfor et styrket virkemiddel for å dele informasjon, utvikle tjenester og i fellesskap påvirke EU. Difi og sentrale interessenter må derfor støtte aktivt opp om satsningen, delta i prosjekter og bidra med nødvendige fagressurser.

6 Ambisjonsnivå for områder i CEF Digital og ISA²

6.1 Fastsetting av mål

På europeisk nivå fastsettes målsettinger for aktiviteter for hvert fagområde for både CEF Digital og ISA² i EU-kommisjonens årlige arbeidsprogrammer. Norge har mulighet til å påvirke innholdet i arbeidsprogrammene, slik at de tar høyde for status og betingelser for oppfølging i Norge. Dette skjer gjennom CEF Digital og ISA² formelle styringsstruktur. Difi koordinerer med KMD innspill fra norsk departementer og fagetater til EU-kommisjonen i denne prosessen.

På nasjonalt nivå ligger oppfølgingsansvar for de mangfoldige fagområdene i programmene hos departementene med deres underliggende fagetater. Målsetting for beskrivelser av aktiviteter knyttet til oppfølgingen skal inngå i fagetatens virksomhetsplaner.

6.2 Oppfølging av aktiviteter

Som nasjonal programkoordinator⁸, fører Difi en fortløpende dialog med koordinerende fagetater i Norge, om etatenes planer og status for oppfølging av CEF Digital og ISA-relaterte aktiviteter.

Under er tabeller som viser status, ansvar og ambisjon per fagområde i både CEF og ISA². Fremgang for norsk tilkoblingsarbeid varierer fra område til område, både i

⁸ Tildelingsbrev 2017 fra KMD til Difi

https://www.regjeringen.no/contentassets/7f9b178a808649dfad4bc4ae2401ae07/2017_difi.pdf

forhold til omfang, modenhet og tempo. Etablering og oppfølging av tiltak for å oppnå norske ambisjoner med tilkobling til de europeiske infrastrukturene er primæransvaret til fagdepartementene og ansvarlige etater. Tiltak som er listet i tabellene er dermed retningsgivende, og bør justeres i tråd med behov som viser seg under oppfølgingsperioden.

I tabellene for CEF Digital, indikerer **grønn skrift** digitale infrastrukturområder (DSI-er) der tilkobling av norske tjenester til den europeiske infrastrukturen er godt i gang. **Oransje skrift** indikerer infrastrukturområder der tilkobling – på grunn av ulike årsaker – står på vent. Det er dermed viktig å prioritere disse områdene for å sikre at ambisjoner for norsk deltakelse er oppnådd innen 2020.

CEF Digital består av 5 generiske byggeklosser som er sektorovergripende og gjenbrukes i ulike infrastrukturer og tjenester (DSI'er). Det er særdeles viktig at oppfølging av disse områdene prioriteres.

Når det gjelder sektorspesifikke DSI-er i CEF Digital, har alle DSI-ene viktige funksjoner og trenger oppfølging innenfor sine respektive sektorer og tilkoblingsarbeid i flere av disse områder er i gang. Allikevel er den sektorspesifikke DSI'en e-Health et område som trenger særlig oppfølging, da tilkoblingsarbeidet for denne DSI-en ennå ikke er igangsatt.

Når det gjelder ISA² er informasjonsforvaltning, arkitektur og sikker deling av data sentralt for å utvikle samhandlingen mellom IT-løsninger mot det offentlige, næringsliv og mot innbygger. ISA² understøtter utviklingen av eksisterende og potensielt nye byggeklosser i CEF Digital. I tabellen under vises status og ambisjoner for oppfølging av ISA² i Norge.

For utfyllende beskrivelser av status, ambisjonsnivå og mulige tiltak for de ulike fagområdene henvises det til vedleggsdokumentene, «Ambisjonsnivå for CEF Digital» og «Ambisjonsnivå for ISA².»

Status og ambisjoner for nasjonal oppfølging av CEF Digital byggeklosser

Byggekloss-område	Beskrivelse	DSI-ansvar	Status 2017 Grønn = I gang Oransje = står på vent	Ambisjon 2020	Tiltak/behov for å oppnå ambisjon
e-ID	Pålogging til digitale tjenester på tvers av landegrenser, og oppfyllelse av anerkjennelsesplikten i eIDAS-forordningen.	KMD v/ Difi	Tilkobling er i gang med ID-porten som eIDAS-node for identifisering av norske og utenlandske brukere. EU-finansiering er søkt og innvilget via CEF Digital.	Flere norske virksomheter har koblet seg opp til eID-byggeklossen og ID-porten håndterer pålogging til norske tjenester med eID-er fra andre land. I Norden kan identifikatorene gjenkjennes på tvers av landegrenser. Norske eID-er er notifisert for bruk i utlandet.	Notifisering av norske eID-er for bruk i utenlandske digitale tjenester. Ferdigstille støtte for anerkjennelse av eID fra EU/EØS gjennom ID-porten.
e-Invoicing	Format og transport for elektronisk veksling av fakturaopplysninger, mellom leverandør og kjøper, på tvers av landegrenser i EU.	KMD v/ Difi	Tilkobling ligger godt an med EHF-tilpasninger. EU-finansiering for tilpasningsprosjekter er søkt og innvilget via CEF-programmet.	EHF og PEPPOL-basert elektronisk fakturering er hovedregelen for fakturering i Norge og mellom norske og europeiske handelspartnere.	Godt samarbeid med departementene NFD, KMD og FIN om regelverksutvikling. Viderefør norsk deltakelse i OpenPEPPOL og CEF eInvoicing. Styrke samarbeid med programvareindustri og brukere av e-fakturering.
e-Signature	Signering av dokumenter og validering av notifiserte eID-er på tvers av landegrenser.	KMD v/ Difi	Løsninger og muligheter foreligger, men norsk tilkobling mangler.	Norske virksomheter har tatt DSS-løsningen (Digital Signature Service) i bruk for signering og signaturvalidering på tvers av landegrensene.	Støtte validering av e-signatur fra EU/EØS. Legge til rette for signatur med eID fra EU/EØS.

e-Delivery	Sikker og pålitelig utveksling av data og dokumenter mellom offentlig sektor, virksomheter og innbyggere.	KMD v/ Difi	E-Delivery anvendes som infrastruktur i norsk og internasjonale e-fakturering. Delvis e-Delivery oppkobling fra NAV til andre land gjennom CEF DSI EESSI. Mangler koordinert samhandling. Mangler tilkobling for generell meldingsutveksling.	Det er etablert en nasjonal strategi og referansearkitektur for e-Delivery/meldingsutveksling i Norge.	Utarbeidelse og forankring av en felles strategi og referansearkitektur for meldingsutveksling (eDelivery).
e-Translation	Automatisk oversettelse av tekstdata i digitale løsninger for å sikre flerspråklighet i Europa.	Uavklart	Trenger avklaringer rundt nasjonalt fagansvar og koordinering. Mangler språkdata i EU-verktøy slik at kvalitet på norsk oversettelse er ikke god nok. Byggeklossen gjenbrukes bl.a. i CEF DSI ODR (Klageportalen).	Kvaliteten på norsk oversettelse i byggeklossen er god nok til at tjenesten kan benyttes. Europeiske digitale fellesløsninger er tilgjengelig på norsk. Norske virksomheter tar CEF eTranslation i bruk som oversettelsesverktøy og som komponent i flerspråklige digitale løsninger. Potensielle bruksområder og muligheter for å utvikle verktøyet til å håndtere oversettelse til og fra samisk er vurdert.	Avklar plassering av fagansvar for oppfølging av CEF eTranslation i Norge og koordineringsansvar språkdatadeling med EU. Tilrettelegging for, og samarbeid med offentlige etater om, deling av språkdata for styrking av norsk i CEF eTranslation byggekloss. Oppfølging mot EU-kommisjonen for at norsk forbedres i CEF eTranslation.

Status og ambisjoner for nasjonal oppfølging av sektorspesifikke digitale infrastrukturer i CEF Digital

CEF Digital Sektorspesifikke DSI-er	Beskrivelse	DSI-ansvar	Status 2017 Grønn = I gang Oransje = står på vent	Ambisjon 2020	Tiltak/behov for å oppnå ambisjon
Safer Internet	Samarbeid om trygg bruk av internett og digitale medier for barn og unge	KUD v/ Medietilsynet	Samarbeidsprosjekter er finansiert gjennom CEF-utlysninger 2014 og 2015. Et prosjekt er avsluttet, et annet vil vare frem til 2018.	Det er etablert bærekraftige aktiviteter for å fremme trygg internett bruk for barn.	Koordinert erfaringsutveksling om arbeid med Safer Internett-tiltak. Etablering av en felles nasjonal strategi som gir retning, forankring og bærekraftig oppfølging av aktiviteter knyttet til området.
Public Open Data	Gjenbruk av åpne data på tvers av EU for utvikling av standardiserte datadrevne produkter og tjenester.	KMD v/ Difi	Det er mulig å utveksle beskrivelser av norske datasett med European Data Portal. Flere søknader om finansiering av prosjekter er innvilget under CEF Telecom 2016. Deltakelse i ekspertgruppe for Public Sector Information (PSI) på europeisk nivå, men behov for utvidete møtevirksomhet/arenaer for reell erfaringsutveksling.	Alt av åpne data i Norge automatisk importeres og oppdateres av European Data Portal. Alt av åpne data fra fellesdatakatalogen importeres og oppdateres av European Data Portal.	Samarbeid mellom Difi og BRREG for innholdsutveksling Utvikling av programmerings-grensesnitt etter DCAT-AP spesifikasjon Etablering av nye møteplasser, og styrking av eksisterende møteplasser, enten via

				Samhandlingsarenaer er etablert og styrket for informasjonsdeling og læring.	ISA ² -nettverk eller PSI-ekspertgruppen.
BRIS (Business Registers Interconnection System)	Sammenkobling av foretaksregistre i EU for å tilgjengeliggjøre foretaksinformasjon på tvers av landegrensene i EU.	NFD v/ Brønnøysundregistrene	Tilkobling går fint, i regi av BRREG. Midler ble innvilget for tilkobling under 2016 CEF Telecom utlysningen.	BRIS-tilkobling er vellykket og brukes av næringslivet, innbyggere og offentlige myndigheter.	Brønnøysundregistrene gjennomfører tilkoblingsprosjektet og koordinerer nødvendige oppfølgingstiltak.
EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information)	Elektronisk utveksling av trygdeopplysninger på tvers av landegrensene.	ASD v/ Nav	Tilkobling er etablert gjennom EU- samarbeid med Nav. Søknad fra Nav om finansiering av et prosjekt som vil etablere testmiljø er levert til EU-kommisjonen under CEF utlysningen 2017.	Fra 2018 brukes Norges EESSI-aksesspunkt til utveksling av trygdeopplysninger elektronisk på tvers av landegrensene i Europa.	NAV fortsetter med koordinering av tilpasningsarbeidet, inkl. etablering av et testmiljø, og gjennomfører nødvendige oppfølgingstiltak.
eProcurement	Elektronisk kommunikasjon i offentlige anskaffelser, f.eks. kunngjøringer, erklæringer, tilbudsinnleveringer, kataloger og ordre, kvitteringsmeldinger.	KMD v/ Difi	Tilkoblingsprosjekt i regi av Difi er i gang. Finansiering er innvilget av EU.	Markedsaktører som tilbyr løsninger for norske oppdragsgivere og leverandører bruker delprosesser basert på europeiske anskaffelsesstandarder. Nasjonal tjeneste for dokumentasjonsbevis skal også benytte standardene der det er relevant.	Samarbeid med NFD om regelverksutvikling som gir grunnlag for å forankre norske standarder. Samarbeid mot EU for å sikre norske behov ivaretas. Samarbeid med programvareindustrien og sluttbrukere for å sikre aktiv implementering.

Europeana	Digital tilgang til europeisk kunst- og kulturdata på tvers av landegrenser	KUD v/ Arkivverket og Kulturrådet	Tilkobling er på plass. Norsk deltakelse over lang tid med Norge blant hoved datagiverne. Kulturrådet, Arkivverket er positiv til fortsettelse, men Nasjonalbiblioteket har trukket sitt bidrag.	Ambisjonsnivå for norsk satsing videre mot 2020 trenger avklaring.	KUD avklarer ambisjonsnivå for videreføring av norsk deltakelse i Europeana.
ODR (Online Dispute Resolution)	Felleseuropeisk nettbasert portal for behandling av forbrukerklager knyttet til grenseoverskridende netthandel	BLD v/ Forbruker Europa	Lansert i Norge (august 2017) (Klageportalen). Forbruker Europa er kontaktpunkt for portalen. Avhengig av bl.a. CEF eTranslation, som foreløpig ikke holder mål. Forbruker Europa er i gang med et prosjekt som skal styrke norsk oversettelse i byggeklossen CEF eTranslation, knyttet til forbrukerområdet.	ODR-portalene skal fungere godt for norske brukere, og er tatt i bruk av norske innbyggere, næringsliv og klageorganer. Portalen skal effektivisere tvisteløsning på tvers av landegrenser i EU.	Gjennomføring og oppfølging av Forbruker Europas prosjekt for å styrke norsk oversettelse i ODR. Markedsføring og kommunikasjonstiltak om portalen for at den tas i bruk.
e-Justice Portal	One-stop shop for juridisk informasjon	JD v/ må avklares	Mangler kontaktpunkt hos Justisdepartementet for nasjonal oppfølging. Stiftelsen Lovdata har bidratt til utviklingen av ELI (European Legislation Identifier) som brukes i portalen.	Ambisjonsnivå for norsk tilkobling trenger avklaring.	Avklaring hos JD om kontaktpunkt for nasjonal oppfølging. Avklaring om ambisjonsnivå for norsk tilkobling og utarbeiding av tiltaksplan.
e-Health	E-helsetjenester på tvers av landegrenser	HOD v/ Direktoratet for e-helse	Det er uavklart om hvordan Norge skal samarbeide om e-helse med Europa og Norden, og Norges deltakelse i CEF eHealth.	Ambisjonsnivå for norsk tilkobling trenger avklaring.	Avklaring hos HOD om ambisjonsnivå for norsk deltakelse i CEF e-Health.

			Det ventes en avklaring på dette fra HOD.		
Cybersecurity	Samarbeid mot dataangrep på tvers av landegrenser	FD v/ Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)	NSM klargjør behov for samarbeid med EU- land som vil gagne cybersikkerhet i Norge. Usikkerhet om samarbeidsbehov utover eksisterende nettverk.	Ambisjonsnivå for norsk tilkobling trenger avklaring.	Avklaring om ambisjonsnivå for ev. norsk deltakelse i CEF Cybersecurity. Avsetting av ressurser for oppfølging og koordinering av norsk deltakelse i CEF Cybersecurity samarbeidet.

Status og ambisjoner for nasjonal oppfølging av fagområdene i ISA²

Fagområder ISA ²	Beskrivelse	Ansvar	Status 2017	Ambisjon 2020	Tiltak/behov for å oppnå ambisjon
Arkitektur	Felles prinsipper, rammeverk og referansearkitektur skal være grunnlaget for utvikling av nye digitale tjenester og infrastrukturer.	KMD v/ Difi (Nasjonal arkitektur), SKATE nettverket	<i>European Interoperability framework</i> (EIF) og <i>European Interoperability Reference Architecture</i> (EIRA) er sentrale elementer i verktøykassen for nasjonal arkitektur og er fundamentet som nasjonalt rammeverk for samhandling bygger på.	Norge følger aktivt med i videreutviklingen i arkitekturarbeidet på europeisk nivå, og implementere dette i nasjonal arkitektur.	Etablere nettverk og delta i arkitekturarbeid i EU for å medvirke i utviklingen. Informasjonsspredning om nasjonalt rammeverk for samhandling i norsk forvaltning.
Datanettverk - Testa-ng	Testa-ng er et sikkert (lukket) datanettverk som benyttes blant annet i grensekontrollen i Schengen samarbeidet, men også på andre områder der det er behov for et sikret datanettverk i Europa.	KMD v/ Difi, Virksomheter som benytter tjenesten	Testa-ng er i dag operativt i EU og Norge. Difi er nasjonal ansvarlig for koordinering og er kontaktpunkt ved hendelser.	Testa-ng forvaltes stabilt og godt i Norge. Testa-ng er en del av en mer konsolidert meldingsutvekslingsinfrastruktur i Norge og Europe.	Stabil og forsvarlig drift og forvaltning av Testa-ng i Norge. Testa-ng må sees i sammenheng med utviklingen av en nasjonal strategi og referansearkitektur innen meldingsutveksling. Fortsatt norsk deltakelse i ekspertgruppen i regi av Kommisjonen.
Informasjonsforvaltning - standarder	Informasjonsforvaltnin gsstandarder skal samordne måten data	KMD v/ Difi,	I arbeidet med å etablere rammeverk for informasjonsforvaltning	Norge påvirker utviklingen i ISA ² for å sikre at norske	Informasjonsspredning om ISA ² inn mot nettverk for

	er gjort offentlig tilgjengelig, ved å beskrive verktøy og formater som skal følges for å forvalte og publisere referansedata innen ulike domener.	SKATE nettverket	og felles datakatalog brukes elementer fra ISA ² .	interesser og behov ivaretas. Norske spesifikasjoner og standarder samsvarer med europeiske.	informasjonsforvaltning i Norge og SKATE. Fortsatt norsk deltakelse i SEMIC nettverket i EU.
Tilgang, deling og bruk av data	ISA ² - programmet finansierer en rekke initiativer med mål om å forbedre produksjonen, utveksling og analyse av data, samt å gi tilgang til disse dataene.	KMD v/ Difi, Kartverket (Geodata), JD/ Lovdata (utveksling av lovdata), Øvrige relevante virksomheter	Norge tilgjengeliggjør mye data innenfor flere sektorer, men må utnytte potensialet i disse dataene mer. Data og tjenester er i stor grad basert på internasjonale standarder. Norge kan lære av EU for å få til økt bruk av data.	Tilgjengelige datasett benyttes i større grad i forvaltning og næringsliv.	Samordne aktiviteter mellom norske interessenter i større grad. Se CEF DSI Open Data i sammenheng med ISA ² aktiviteter i større grad.
Deling og gjenbruk	For å øke deling og gjenbruk av tjenester nasjonalt og på tvers av landegrensler, er det viktig at det utvikles felles prinsipper, rammeverk og verktøy for deling av informasjon på en	KMD v/ Difi, SKATE nettverket	Initiativ er igangsatt for å stimulere til deling og gjenbruk av tjenester på tvers av norsk offentlig forvaltning. ISA ² har rammeverk, prinsipper og verktøy for deling og	Måling av samhandlingsevne er en integrert del av nasjonal arkitektur. Det er etablert rammeverk, standarder og verktøy for å dele tjenester	Gjenbruk av modenhetsmodeller utviklet av ISA ² for å måle samhandlingsevne. Medvirke i arbeidet i Difi og SKATE med å stimulere til økt deling og gjenbruk av tjenester.

	mest mulig homogen måte.		gjenbruk. Norge bør benytte seg av dette i størst mulig grad.	nasjonalt og internasjonalt.	
Anskaffelser	Difi tilbyr digitale verktøy og gir råd om offentlige anskaffelse og e-faktura, som blant annet baserer seg på europeisk infrastruktur og fellesløsninger.	KMD v/ Difi (Anskaffelser)	Norge er i rute med å implementere og operasjonalisere EU-direktiver frem mot 2020. Norge er i front i Europa på å digitalisere anskaffelsesprosessen og ved å tilby efaktura.	ISA ² bidrar med finansiering og støtte i utviklingen av CEF DSI - Procurement og Norge har nyttiggjort seg av dette i nasjonalt arbeid.	Se CEF Procurement og ISA ² aktiviteter i sammenheng i større grad.